

Garády (Gauss) Viktor

ŐSZ

Szomorú most minden odakünn a szabadban. Legalábbis olyannak tetszik a kis Árpádnak, aki ott sétálgat apukával az erdő szélén és elnézdegéli a tarló fölött csapongó hosszú farkú szarkát.

Hová lett az erdő zöld lombja? Hová lett a szép madárdal? Hová lett az ékes pillangó, a zsongó bogár, a méhecske? Hol a muzsikáló tücsök? A csiga meg mért nem búvik elő a bokor alól? A piros csőrű gólya sem lépeget már amott az ér mentén! A fecske sem röpköd már a nádas fölött, nem rebbenti szét a napfényben táncoló szúnyograjt!... Hová lettek? Hová lettek?

Árpádka váltig ezt kérdegeti apukától.

A bogarakat megölte az ősz hideg éjszakája. A madarak meg elköltözködtek melegebb országokba.

Szomorú, néma minden! Csak a szarka csereg, amott a mezsgye görbe akácfáin. Mintha hívogatná társait, az ősz többi madarát, az erdőről.

Hiszen a varjak már itt is vannak. Lomhán szállongnak a frissen szántott föld felett. Majd lecsapnak a barázdák közé s ugrándozva, föl-fölszállva keresgélnek az őszi vetés magvát. Ők azonban nem kárognak. Majd ráérnek télen.

A cinke is megszólalt már az út menti eperfán. Cin-cin! Cin-cin!

Olyan fürgén ugrándoz a sárguló, gyér levelek között, mintha bezzeg sohasem lett volna jobb dolga. Pedig már nincs is mit válogatnia az eledelben. Egy-egy lézengő bogárka akad még neki nagy néha, de később annak is nyoma vész. Lepketojással kell ilyenkor megelégednie. De milyen keserves munkába kerül neki a megszerzése. A lepke jól elrejteti a tojását. A fa kérge alá, összegöngyölt levélbe, farepedékbe, odúba. A cinke ősszel egyebet sem tesz, csak keresgél, motoszkál, közbe-közbe vígan hallatja cincogó hangját. Cin-cin! Cin-cin!...

A kis ökörszem, meg a narancssüvegű királyka is otthagyták már az erdőt. Ők is ott bújkálnak már az útszéli sövényben, a hervadó levelek között, a zörgő harasztban. Cirr-cirr!... Cirr-cirr! – hajtogatja folyton az ökörszem. Cipp-cipp!... Cipp-cipp! – szólal meg utána a királyka.

– Mi csevegnek mindig? – kérdezi Árpád.

Talán bizony azt mondják egymásnak, hogy jó lesz mentől hamarabb behúzódni a faluba, mert egyszer csak beállít Tél apó, s odakünn, az erdőben megfagyhatnak szegények. A faluban a házak eresze alatt, az istállók szalmafedelében meleg téli szállást keresnek maguknak. Ott töltik a telet, ott várják be az elköltözötték visszatérését.

A piros-fehér-fekete sávós fejű tengelic még mindig künn barangol a mezőn. Hiszen a bogáncskórókból még nem fogyott ki a mag. Ha majd üres lesz a kóró feje, kapja magát s az ökörszem, meg a királyka példáját követi. Ő is behúzódik a faluba. Ott nyomorogja át a telet a kertekben, az udvarokon, a többi itt rekedt madárral együtt.

Csak a harkály maradt még az erdőben. Ott kopogtat erős csőrével az odvas fa kérge. Majd föl- és alászökik a fa derekán. Olyan sebesen, mintha a jégen korcsolyázna. Tarkójának piros tolla, mint valami ékes virág, föltűnik a sárguló virág között. Ha pedig szétveti szép fehér-fekete szárnyát s ide-oda röppen a fák között, szinte vidámabb színt kölcsönöz a szomorú erdőnek. De nemsokára a harkály is elbúcsúzik az erdőtől. Ő is közelebb húzódik a faluhoz. Neki is nagyon veszedelmes télen az erdő. A falu kertjeiben barangol ilyenkor, fölkeresi az odvas gyümölcsfát, azon kopácsol egész nap és kiszedegeti a korhadó fa kérge alól a kukacot, férget, pókot.

– Mért olyan veszedelmes télen az erdő? – kérdezte Árpádka. – Hiszen ott is csaknem olyan a hideg, mint nálunk a kertben!

– Nem a hidegtől félnek ott a madarak, hanem a vérengző, ragadozó állatoktól. Ezek télen sokkal éhesebbek, mint nyáron, mert kevesebb a madár az erdőben. A vadmacskának, rókának, hiúznak, nyusztanak, valamennyinek madárhúsra fáj a foga. Mert télen az apróbb emlősök téli álmukat alusszák a föld alatt.

– Kop-kop!
– Mi az, apukám? – kérdezte a kis Árpád, amint nem messze tőle egy erdőszéli fán kopogást hallott.
– Harkály!...
Csakugyan az volt. Az őszi nap éppen akkor hanyatlott le az erdő fái mögött. Messziről úgy tűnt föl, mintha nagy tüzet raktak volna az erdő túlsó szélén.
A kis Árpád csodálkozva nézte a bíborfényben ragyogó erdőt.
– Be szép! – kiáltotta álmélkodva.
A fákról hulldogáló sárga levelek úgy tűntek föl a piros fényben, mint a magasságból alászálló ezernyi ezer tündöklő arany szív.

*Az Én Ujságom, 1900/41.
Gábor tudós néven*